

מערך למורה

📖 השיעור מבוסס על משנה ט"ז. רעיונות חסידיים עפ"י הספר 'ימות המשיח', פרק עשירי.

☑ אביזרים: מוצרים לחנות מכולת ופנקס ועט לרישום (אפשר להביא מוצרים אמיתיים או עטיפה של מוצרים, או לצייר על הלוח מוצרי מזון).

פתיחה: מה בתפריט?

🗣️ דמיינו לעצמכם סעודה חגיגית (סעודת שבת וחג, חתונה וכדומה), מי מגיע לסעודה? איזה אוכל מגישים?

אחרי שהילדים יפרטו, נמשיך ונשאל: מה לדעתכם יהיה בסעודת הגאולה? מי יגיע לסעודה, ומה נאכל?

אפשר לתת לילדים לנסות לענות ואז להסביר: חז"ל מספרים לנו שכאשר תבוא הגאולה, הקב"ה יעשה סעודה לצדיקים, בה ישתתפו גם האבות הקדושים, משה רבינו, אהרון הכהן, ודוד המלך. בסעודה יאכלו לווייתן, שור הבר, ויין משומר.

ראשית, נראה כיצד הסעודה הזו קשורה לפרק ג' בפרקי אבות, אותו אנו לומדים השבוע, ואחר כך נרחיב על סעודת הלווייתן ושור הבר.

חלק ראשון: הכל מוכן לסעודה

משנה טז: הוא היה אומר הכל נתון בערבון ומצודה פרוסה על כל החיים החנות פתוחה והחנוני מקיף והפנקס פתוח והיד כותבת וכל הרוצה ללוות יבא וילווה והגבאין מחזירין תדיר בכל יום ונפרעין מן האדם מדעתו ושללא מדעתו ויש להם על מה שיסמכו ויהדין דין אמת והכל מתקן לסעודה.

כדי להבין את המשנה, נערוך המחשה קצרה בכיתה. המורה הוא בתפקיד המוכר, והוא בוחר מספר תלמידים שיהיו בתפקיד הקונים. להשלמת העניין כדאי להביא מוצרים אמיתיים, אך אפשר להסתפק בדפי מוצרים (נספח 1) או לעשות ב'כאילו'. כל תלמיד בתורו מגיע ובוחר מה לקנות, וכאשר הוא מסיים את הקנייה, המוכר עורך חשבון ומבקש תשלום. לתלמיד אין במה לשלם, והמורה רושם לעצמו בפנקס.

בסיום ההמחשה המורה ישאל את הילדים: האם בזה שהמוכר רשם את החשבון הסתיים החשבון? כמובן שלא! בסוף שבוע/חודש/שנה המוכר ידרוש מהקונים לשלם את החשבון. אולי כעת הקונים מרגישים שהם יכולים לקחת מה שהם רוצים, אבל הכל נרשם בחשבון ובסופו של דבר יצטרכו לשלם על כך.

כעת נבין טוב יותר את המשנה. משנה זו נדרשה על ידי רבי עקיבא, ובה החנות משמשת כמשל לעולם הזה: אדם יכול לקחת מה שהוא רוצה מהחנות ולקנות בהקפה. כלומר, הוא יכול 'לרשום' בחשבון שלו בחנות את כל מה שקנה, אך בהמשך הוא צריך לשלם על כך. בסופו של דבר אי אפשר לקחת שום דבר בלי חשבון, רק שהתשלום מאוחר יותר.

בנמשל: בעולם הזה אדם יכול להתנהג איך שהוא רוצה, ולכאורה אף אחד לא מונע ממנו לעשות רע, אך הכל 'נרשם' ומתועד אצל הקב"ה. אמנם הקב"ה אינו מעניש מיד, אך הכל רשום לפניו ובסופו של דבר ה' נפרע מהאדם לפי מעשיו, מה שמגיע לו (על ידי צרות ויסורים).

הסעודה המוזכרת היא משל לעולם הבא. במשל, לפי מה שאדם קנה – כך יוכל לערוך סעודה, אם קנה הרבה, תהיה לו סעודה מלאה, ולהיפך.

בנמשל: לפי מעשיו של אדם בעולם הזה, יקבע מקומו בעולם הבא, לאחר 120.

🔑 התלמידים ישלימו בדף משימה 1 על הסבר משנה.

מוזמנים לסעודה פרק ג

בגלל אבות תושיע בנים

הרחבה לשכבה הגבוהה: הסבר נוסף למילים "והכל מתוקן לסעודה" – לפני כן כתוב במשנה "ונפרעין מן האדם", לאחר שהקב"ה נפרע מכל אדם לפי מעשיו, בסופו של דבר כולם נקיים (כי נפרעו מהם כבר) ולכן כולם ראויים לסעודה – לעולם הבא, כפי שאנו אומרים בהקדמה לאמירת כל פרק מפרקי אבות: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא".

חלק שני: לטעום ממאכלי שבת

חז"ל אמרו: "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת". מה הכוונה?

ניקח שתי משפחות לדוגמה. במשפחת כהן, האמא טורחת ביום שישי מהבוקר על הבישולים. הילדים עוזרים לה לקלף ירקות, הבנות הגדולות מכינות עוגות, והאמא רצה בין הסירים, בוחשת ומערבלת. כך במשך כמה שעות המטבח פעיל.

לעומת זאת, משפחת לוי נחים ביום שישי. שעה לפני שבת מבשלים בזריזות מה שמספיקים, ומסתדרים עם מה שיש במקרר, זה מספיק להם.

🗨️ כיצד ייראה שולחן השבת של משפחת כהן? כיצד ייראה שולחן השבת של משפחת לוי? מה לומדים מההבדל בין המשפחות?

סיכום הדיון: משפחת כהן טרחו, ובהתאם לכך בוודאי ייהנו מסעודת שבת עשירה וחמה. לעומת זאת, משפחת לוי יאלצו להסתפק בכמה ירקות, ואולי גם יישארו רעבים אחרי הסעודה.

מכך אנו לומדים שההכנה וההשקעה מאפשרת לנו להגיע לתוצאות וליהנות. בכל תחום, כאשר אדם טורח ופועל, הוא יכול להנות אחר כך מהפירות, ממעשי ידיו. לדוגמה, בלימודים – מי שמשקיע ומתכוון היטב למבחן בעזרת ה' יצליח ויקבל ציון טוב.

כך גם לגבי הגאולה. הגלות זה הזמן שניתן לנו לעבוד ולהתכוון. כעת אנו עושים מעשים טובים, ולא תמיד רואים את ההשפעה שלהם וכיצד הם מביאים קדושה לעולם. אך כאשר יבוא משיח נוכל לראות את האלוקות והקדושה, ואז נראה את הכוח וההשפעה של מעשינו.

סיפור – חתונה בפיג'מה: מעשה בשני אחים שהיו חברים טובים בלב ונפש. הם גדלו יחד והקימו כל אחד משפחה משלו. יום אחד פרצה ביניהם מריבה קשה והם נתקו את הקשר, לא דברו אחד עם השני ולא התראו.

עברו הימים, והבן הגדול עמד לחתן את בנו. הוא החליט להשלים עם אחיו והגיע עם ההזמנה לביתו של האח. אולם, האח הקטן סרב להכניס אותו ולהתפייס. יום החתונה הגיע, האח הקטן זכר כי הערב יערך האירוע, אך החליט שלא להגיע לחתונה ולא לסלוח. כדי שלא יתחרט הוא התלבש בפיג'מה ונכנס למיטה.

אולם האח הגדול לא ויתר. הוא הגיע בעצמו עם התזמורת ומתחת לחלון ביתו של האח נגנו שירים האהובים על האח. ואכן, האח הצעיר לא יכל לעמוד בכך, והוא ירד והתחבק נרגש עם אחיו, וצעד עמו לחתונה. במהלך השמחה האח הקטן רקד ושמח עם כולם, אך כולם התבוננו בו במבט מוזר.

בסוף החתונה פנה האח הגדול לאחיו ואמר: "שמחתי מאוד שבאת לחגוג אתי, אך אמור לי – מדוע הגעת עם פיג'מה?"

הנמשל – כולנו נגיע אי"ה לחתונה הגדולה, ונזכה לחגוג את ביאת משיח, השאלה היא איך נגיע. אם נעבוד בזמן הגלות ונאסוף מצוות (לבושים רוחניים) נגיע ראויים וחגיגיים לשמחה, אך אם נתבטל ולא ננצל את זמן הגלות נתבייש לעמוד מול המשיח כשאנו ריקים ודלים.

מוזמנים לסעודה פרק ג

בגלל אבות תושיע בנים

ביום יום ג' מנחם אב כתוב: כשמשיח יבא במהרה בימינו אמן, יתגעגעו לימי הגלות. או אז יחרה מדוע לא עסקו ב'עבודה'. אז כבר יחוש את הכאב הגדול שבהעדר העבודה. כעת, ימי הגלות, הם ימי העבודה להתכונן לביאת המשיח במהרה בימינו אמן.

✎ התלמידים ישלימו בדף משימה 2 א' על ההכנה והחלק שלנו בהבאת הגאולה.

דברנו על סעודה שבת, ובקשר לכך ישנה הלכה לטעום בערב שבת ממאכלי השבת. 2 סיבות להלכה זו: ראשית, הטעימה מהמאכלים נועדה כדי לוודא שהמאכלים מוכנים וראויים לשבת. שנית, במידה ויש צורך לבשל יותר או לתבל את התבשיל, כשאדם טועם את המאכלים מראש הוא יכול לתקן (לבשל או לתבל) לפני שבת, וכך להימנע מחילול שבת אם יתקנו את המאכלים בשבת¹. על פי החסידות במאכלי שבת ישנם קדושה מיוחדת. לפי זה, הטעימה מהמאכלים בערב שבת ממשיכה את קדושת השבת ליהודי, עוד לפני כניסת השבת.

הגאולה נקראת "יום שכולו שבת". הרבי הזכיר כי את המנהג של 'טעימה ממאכלי השבת' לא ראינו אצל הרבי הריי"ץ, אך בוודאי שהדבר קיים ברוחניות. אנו יכולים לעשות זאת בהקשר לגאולה – לטעום ממטעמי הגאולה. בימות המשיח נזכה לגילוי תורתו של משיח. היום, לקראת הגאולה, עלינו לטעום מתורה זו על ידי לימוד תורת החסידות. בדורות עברו רק יחידי סגולה זכו ללמוד מפנימיות התורה, אך בימינו כל אחד ואחת יכולים וצריכים ללמוד את תורת החסידות².

✎ התלמידים ישלימו בדף משימה 2 ב' על טעימה מתורתו של משיח.

חלק שלישי: סעודת הלוויתן

דברנו על הסעודה כמשל על הצורך שלנו להתכונן לגאולה. אולם, במקורות מוזכרת סעודה גשמית שתתקיים בביאת משיח: סעודת הלוויתן ושור הבר (בבא בתרא עה/א).

המדרש מספר כי לפני סעודת הלוויתן יתנהל קרב בין השור ללוויתן והם ישחטו אחד את השני, השור ישחט את הלוויתן בקרניו, והלוויתן ישחט את השור בסנפיריו. בסיום הסעודה, לפני ברכת המזון ימזגו כוס יין. (כאשר אוכלים יחד לפחות שלושה גברים מעל גיל בר מצווה עורכים 'זימון' לפני ברכת המזון על כוס של יין). בכוס יהיה 'יין המשומר' – יין מיוחד שהוכן מענבים מששת ימי בראשית.

יבקשו מהצדיקים לברך על הכוס לפני ברכת המזון, אך כל אחד מהצדיקים יסרב לזמן, ובסופו של דבר דוד המלך יקרא את הפסוק "כוס ישועות אשא ובשם השם אקרא" ויזמן על הכוס³.

הרחבה לשכבה בוגרת: על פי החסידות לסעודה זו משמעות פנימית, והיא רומזת על העבודה של עם ישראל בגלות.

הלוויתן חי בעומק הים, במקום מוסתר והוא רומז על עבודה רוחנית נסתרת – עבודה של צדיקים שמעמיקים למדרגות רוחניות נסתרות, כמו רבי שמעון בר יוחאי שחי 13 שנה במערה, מנותק מהעולם וכך כתב את ספר הזוהר.

¹ במרוקו נהגו לקיים סעודה מיוחדת, שנקראה 'בואי כלה' ובה טעמו ממאכלי השבת.

² הרחבה לשכבה גבוהה: למה הדבר דומה? לאדם שעומד מעבר לקיר ומקשיב לשיחה המתנהלת בחדר. אמנם, הוא אינו קולט את כל השיחה, אלא רק מילים בודדות. אך כאשר ישמע את תוכן השיחה פעם שניה, יבין את היטב את מה ששמע בתחילה. היום, סמוך לגאולה אנו לומדים את תורת החסידות, אך מבינים חלק קטן. בגאולה, כשנלמד מתורתו של משיח, נבין היטב את מה שאנו לומדים היום.

³ הרחבה לשכבה גבוהה: כל הצדיקים יסרבו לברך על הכוס, בגלל 'עוון' שיש בהם: אברהם יסרב מפני שיצא ממנו ישמעאל, יצחק מפני שיצא ממנו עשיו, יעקב מפני שנשא שתי אחיות בחייה, משה רבינו מפני שלא זכה להיכנס לארץ.

מוזמנים לסעודה פרק ג

בגלל אבות תושיע בנים

השור חי בעולם, על הקרקע והוא מסמל את העבודה של החדרת קדושה בעולם הזה הגשמי. דווקא בחיים הגשמיים יש לנו הזדמנות לקיים מצוות גשמיות ולהכניס קדושה – מעשרות, שמיטה ועוד מצוות שקשורות לעבודת השדה ולתבואה, וכן הלאה.

סעודת הלוייתן רומז לשלמות העבודה בדרגות רוחניות, ושור הבר רומז על שלמות העבודה של החדרת קדושה בעולם. יין המשומר – היין רומז על סוד, "נכנס יין יצא סוד". כתוצאה משלימות העבודה יתגלו סודות כמוסים בתורה.

התלמידים ישלימו בדף משימה 3 על סעודת הלוייתן ושור הבר.

לסיום, אפשר להקריא בפני הילדים את השיר על סעודת הלוייתן, ולשתף אותם להשלים את השורות בקטעים החוזרים על עצמם (השיר קיים בגרסאות דומות ומפורסם גם באידיש).

מי יגיד לנו דברי תורה בסעודה?
משה רבינו.
משה רבנו יגיד לנו דברי תורה
את היין המשומר נשתה
את השור הבר והלוייתן נאכל בסעודה

מי ינגן לנו בסעודה?
דוד המלך.
דוד המלך ינגן לנו
משה רבנו יגיד לנו דברי תורה
את היין המשומר נשתה
את השור הבר והלוייתן נאכל בסעודה

מה יהיה כשהמשיח יבוא?
כשהמשיח יבוא
נשב לסעודה

מה נאכל בסעודה?
את השור הבר והלוייתן.
את השור הבר והלוייתן נאכל בסעודה

מה נשתה בסעודה?
את היין המשומר.
את היין המשומר נשתה
את השור הבר והלוייתן נאכל בסעודה